

MAGYAR KÜRIR.

Nr. 28.

Indult Bétsből, Kedden, Október 4-dikén, 1831.

Béts.

Ő Felségek a' Tsászár és Tsászárné, kik Felséges Familiájokkal együtt mindnyájan kívánt jó egészségben vagnak, Sept. 30-dikán ismét békotsiztak Schönbrunból ide a' városba; hogy a' város körül a' tsatornák ásásán 's a' t. dolgozó több ezer napszamosok munkálódásaikat megtekintsék. — A' Felséges Fő Hertzegek tsaknem mindennap meglátogatják a' várost.

Frantzia Ország.

A' Courrier Français jelenti: hogy Bordeauxban Sept. 13 kán délelőtt 9 ed fél órakor egy tsapat ember a' Journal de Guenne (egy az ott (Bordeauxban) ez előtt kevéssel járni kezdett Király részéhez szító Ujságok között) nyomtató műhelyére rontván, 's az Ujságnak már készen lévő nyomtatványait erőszakosan kiragadván, azokat megégette, a' műhelyben, a' nyomtatáshoz szükséges eszközöket nem tsak, hanem minden ott talált dolgokat össze tördelt és elpusztított. Az ekkor neki dühödött nép reá ment egy, jó illatú dolgokat készítő és áruló polgárra is, kinek az elébbeni Király (a' X dik Károly) Igazgatásához szító gondolkozását minden esmerete) tsak azért, hogy a' börtönjében, liliumokhoz hasonló virágok voltak. — Sept. 7 és 8 kán Perpignanban is olly tüzzel menő nyughatatlansá-

gok voltak, hogy azokat Gen. Vinot, sok katonáinak részszerént megölettetése után nagy munkával tudta letsendesíteni. Az itt háborgók az egyesített Törvények Buróját (Bureau des Droits reunis) akarták ostrommal megvenni. Sept. 9 kén ugyan a' tsendesség vissza állott, de azomban minden készen tartotta magát; a' ne talán ismét elkezdendő zenebona lenyomására.

A' Követek Kamarájában Sept. 12 kén Briquerville a' következő javallatot tette: 1-ső Tzikk. Vólt Király X dik Károly, annak familiája, gyermekei, Hitvесе azoknak maradékai, a' frantzia földről örökre számkivettetnek és ott semmi szín alatt semmiféle jószágot nem hihatnak. Ha ezen rendelést, a' benne kitett személyek között valaki megsértendi, a' büntető-könyv 91 Tzikkelyében lévő bünt fogja elkövetni. 2-dik Tzikk. Az elébbeni Tzikkelyben megnevezett Személyek, 6 hónap alatt minden Frantzia Országban lévő józágaikat tartoznak eladni. 3-dik Tzikk. Ha hogy ezen Józágok a' feljebb meghatározott idő alatt el nem adódnak, azokkal az Uradalmi Tiszttség a' tökéletes időt még el nem ért személyekre nézve szokásban lévő mód szerént bánjon. Ezen józágok ára a' Consignatio-Cassába tevődjék, hogy azt Tulajdonosaik, vagy azoknak meghatalmazottjaiknak rendelésére kilehesen adni.

September 15-ki Ülésben, Martin egy írást adott be a' Kamarába, melly a' Bonaparte Napóleon hólt tetemeinek visszahozását és a' Vendome-Oszlop alá való temetését kéri. Loscaces emlékezteti a' Kamarát a' Napóleon nagy hírére; és azon utolsó kívánságára, hogy az ő hamvai a' Sequana partjaira hozzattassanak. — Sok követek azzal tartották, hogy a' Napóleon híret a' Poétáknak és köfaragóknak kell által adni, hamvai pedig hadd nyúgodjanak Sz. Helenában. General Bertrand (ki Napoleont Sz. Helenába kísérte) úgy vélekedik, hogy a' Nemzeti-betsület kívánja a' Napoleon utolsó kívánsága tellyesítését, a' minek ideje, eljött e' vagy nem? ítélik meg a' Ministerek. Mondá azt is, hogy néki a' XVIII. dik Lajos idejében tett ugyan ezen kérésére ezt felelték: hogy az lehetetlen. Egyébaránt az-ólta a' környülállások sokat változván, az ő szíve kívánságának minélelébb leendő tellyesítéséhez nagy reménysége van. A' Kérőlevél a' Kamarának tsak nem egészen egyező akaratjából a' Ministerekhez úlasíttatott.

Mauguin beszédének, mellyet a' Követek Kamarájában Sept. 19-kén tartott, rövid foglalatja ide megy ki: Uraim! minden változik itt a' nap alatt, és mint minden politikai kérdések, úgy azok is, mellyek a' had vagy békesség felett támadhatnak, a' környülállásoktól függenek. En magam, ki nemsokkal ez előtt hadat, még pedig megtámadólag kezdendő 's folytatandó hadat kiáltottam, most midőn társ nélkül egyedül magunkban maradtunk; azt vagy éppen nem, vagy tsak másoktól leendő megtámadtatásunk esetében kívánom. Sőt az Uraknak is azt javaslom, hogy arról még tsak szót sem tévén, tsak a' Ministerium tselekedeteit, 's azoknak belső 's külső dolgainkra ter-

jedő következéseit vegyék vizsgálások alá. Ez előtt egy hónappal készült Válaszfelírásokban a' volt az Urak kívánsága, hogy a' Lengyel Ország megszábadítására hathatós rendszabások tésessenek. — Lengyel Ország megbukott, — és már most azt kérdem a' Ministeriumtól, meg tett e' mindent, a' mit lehetett annak megtartására, 's valyon nem az ő gondatlanságának és politikájának kell e' Varsó megbukását tulajdonítani? A' Ministerium szája ugyan mindég ezzel volt tele: hogy Lengyel Országot óltalmazni annyi, mint közönséges háborút akarni. Midőn úgymond 400 óra járás választ el bennünket egymástól, mi tévők legyünk? hogy segítsük fegyverrel azt, ki magát egy olyan Ország ellen óltalmazza, melly éppen minket akart megtámadni? Oh kétségbe esést jelentő szavak. Mintha bizony, nem számtalan eszközök lettek volna a' Lengyel Ország megszábadítására. A' hova tartozik először a' Lengyel Ország Függetlenségének elesmerése, úgy, mint a' mi annak bátorságát visszaadta, azt Európának egyébb tartományaival egyesítette volna. Továbbá Orosz és Lengyel ország között való közbenjárás, — 's utóljára az, ha titkon Fegyver és segítő sereg küldődött volna számára. De kérdés miképpen? vagy a' háltikum vagy a' fekete tengerre vagy mindenikre küldött hajós sereg által. Ezen sereg a' mott valamelly kikötő helynek elfoglalása által könnyen egyesithette volna magát a' felkelt Lengyelekkel, és azokat erősebb lábra állította volna. A' Fekete tengeren pedig úgy szabadította volna meg a' Frantzia Flotta Varsót, ha az pusztításai által, az Orosz Ország figyelmetességét oda fordította volna. Erre ugyan lehetne azt mondani, hogy hiszen így Frantzia Ország Orosz Orzágnak nyilván háborút izent volna. Igen is. Nem ép-

pen azt tselekedte e' Burkus Ország? nem az ettől nyújtott segedelemnek köszönheti és az Orosz sereg, hogy Lengyel országból gyalázatosan ki nem kergettetett? Vagy ha a' Nemzet betsületére való tekintetből nem akart a' Ministerium így tselekedni, legalább a' Neutralitásnak illy módon való sértéséért, számadásra kellett volna vonni, Burkus Országot. Lengyel Országban is úgy kellett volna a' Frantzia Ministeriumnak tselekedni mint, Belgiumban, t. i. j semmi idegen seregek meg nem engedni, hogy magát a' más dolgába bele avassa. Nem csak a' Lengyel Ország hanem tulajdon Interestéje kívánta Frantzia Országnak azt, hogy vastagabban bánjon Burkus Országgal. Úgymint a' melly annak Nemzetibetsületét megsértette, hivatalos leveleit elfogdosta, a' frantziákat tömlöztöztette és kínoztatta a' nélkül, hogy a' Követ mert volna mellettek szállani. Miért nem lett volna jussa Frantzia Országnak a' maga liberale principiumaira való tekintetből óltalmazni a' lengyel Revolutiót, ha a' Burkusok magokra nézve szükségesnek tartották, az ő alap-tételeket fenyegető Szabadság seregét letapodni. Továbbá lehetett volna a' Lengyeleken úgy is segíteni, ha a' törököket és a' Persákat szállította volna fel Frantzia Ország, az Oroszok megtámadására, a' melly dolog t. i. ezt zavarodásba hozván hajlandóvá tette volna a' Varsóval való alkudozásra. Ezen dolgot a' Frantzia Követ a' Török fő tanátsnak valósággal elébe is adta. 'S mi lett belőle? Az, hogy Követünk Lengyel Ország javára tett ezen lépés miatt az Orosz kívánságára haza hívatattott. Nagy ez, — de ennél még nagyobb szemrehányásokat tehet Lengyel Ország a' Frantzia Ministeriumnak azért, hogy a' katonákkal, pénzrel való segítségét, ööt magát, a' mi több, a' Pártolást is tőle illy dur-

va szavakkal tagadta meg „Mi reánk számot ne tartsatok“ — Azt mondják, hogy a' Frantzia Ministerium volt az, a' Londonban lévő frantzia Követtel együtt, a' melly Lengyel Országtól azt kívánta, hogy erejét meghímélvén, 's sorsát közönséges ütközet által nem kockáztatván, várakozzon 2 hónapig, a' melly alatt sorsa egészen elválík, és győzödjék meg a' felől, hogy Julius órea nézve győzelem hónapja és az az idő mellyben az ő Nemzetiségét minden Európai Udvarok elesmerik. Ezen bizodalommal vesztegel és botsátja Lengyel Ország a' Visztulán keresztül ellenségeit, melly által Fő városa körülvétetik, bezáródik, és minekutánna meg is vétetett, akkor mondják róla, hogy benne rend és tsendesség uralkodik. E' szerént a' mi ígéreteink akadályoztatták meg Lengyel Országot abban, hogy győzedelmet próbáljon, mi vetkeztettük azt ki ellensége előtt fegyvereiből, elesének terhe mi rajtunk fekszik. Bártsak legalább ne Frantzia Országot vádolnák, mert Frantzia Ország nem hibás! Ministerek, ti tartoztok számolni arról, a' mit a' szerentséllen Lengyelekkal tselekedtetek. Feleljetek, igazak e' a' Lengyeleknak tett említt ígéreteitek, ajánlásaitok? Igaz e' az, hogy ők ezen bizodalomban halasztották más időre azt az órát, melly az ő sorsok elválasztására rendeltetett, és hogy minden igyekezet az ő romlásokat okozó ütközet halogatására intézetett? Adjátok okát, miért nem akadályoztattátok meg Burkus Országnak ellenséges mozgásait? mivel, mint egy más alkalmatossággal, itt nem vethetik okúl a' távól való helyheztetést. Többet mondok, még Ausztria is megsértette a' Neutralitást, és ti azt a' Frantzia Ország betsülete, méltósága 's Interestéje nagy kárára behuntszemmel néztetek. Valljátok meg kérlek, ugyan mitsoda eszközhöz

nyúltok már most, Lengyel Országnek többé nem megszabadítására, hanem a' még megmaradt, és vagy Varsóban vagy a' sík Lengyelországban bujkáló szerentsétlen Lengyeleknek a' győzedelmes boszszuálló kezéből való kiragadására. Sokan azt hiszik, hogy a' Varsó megvételevel mindennek vége van. Nem; Uraim! nem — most kezdődik a' Lengyel dolgok felett lévő azon fontos kérdésnek megfejtése; hogy valyon Lengyel Ország, mint fegyverrel nyert tartomány öszve fog e' Orosz Országgal olvasztatni, vagy pedig azon Függetlenségben marad, a' mellynek védelmezését 1814-ben Európa magára vállalta? Félő, hogy Ausztria és Burkus Ország voksa által az Orosz részre fog a' dolog elhatároztatni, mivel Orosz ország a' maga részére három vokstra tart számot ama Londoni Conferentziában, melly a' mi szerentsétlenségünkre látszik munkálkodni. Lehet latni, hogy Ausztria, szemt az Olasz Országi hódoltatásokra, Burkus Ország pedig valami kárpótlásra függesztve, az Orosz hasznára dolgozik, és annak fog segedelmet nyújtani. Hát Frantzia Orzágnak mi lesz a' rolléja, mit csináltak ezen nyilván kijelentett kívánság ellenére, hogy Lengyel Ország Orosz Országgal egyé tétetik, és meg nem szenvedődik, hogy ezen alkudozásokban valami hatalom magát közhesse. — A' mi a' Ministereknek a' Belgiumi dolgokban lévő politikáját illeti, itt a' beszélő azt akarja megmutatni, hogy a' Ministerium, a' háború és közönséges társasági igazgatás formájától való helytelen felelmében, azt a' nagy hibát követte el, hogy míg ide 's tova haboz, alkudozik, addig a' Belga thrónust egy ánglus Hertzeg foglalta el, — és midőn Frantzia Orzágnak, a' Belgium dolgában fegyverrel volt bele elegetyedéséről emlékezik, a' többek közt

ezt mondja a' Ministereknek: „hogy ha jónak látták az Urak seregeiknek Belgiumba való küldését, magoknak kellett volna mindjárt még eleinte kihirdetni, hogy azokat onnan néhány nap múlva kihozzák 's nem engedni, hogy azt az Uraknak más hatalmasság már az akár mellyik legyen, parantsolja. Ha politikai tselekedetünkben akárkinek így engedünk, úgy a' mi bátorságunk csak a' beszédben áll. A' Királyibeszédben a' belga várak lerontása nyilván kimondódott, 's már most az a' határozás, hogy mi még csak azon tanátskozásokban sem vehetünk részt, mellyek azok felett tétetnek. Ha a' belgium óltalmazása mellett megmaradunk, hijános lesz Oltalmazás rendszerünk, 's minden megtámadatásunk kétséges, — ha pedig Belgium a' szent szövetség kezébe esik, mintegy hídfő gyanánt fog az annak szolgálni, és az ellenség kevés napok alatt a' fő városban fog teremni. Erre ugyan azt vehetik az Urak, hogy hiszen mi békességben akarunk maradni; — de akár milyen bizonyosok is az Urak a' békesség felől, az én vélekedésem az, hogy azért a' háborúra mindenkör készen legyenek. Tudják e' az Urak, hogy a' minapi Hollandiai Felkelés, egy ellentünk készített nagy Egyesülésnek volt Előpostája. Mikor nevezetesen Hollandia tudta, hogy a' megtámadás esetében mi Belgiumot óltalmazni fogjuk, ő a' Gentben, Brüssellen és Antverpiában elintézett mozgásokba, némelly X-dik Károlyhoz szító Megyekben, és Burkus Országba bízott. A' mit az Igazgató szék jóltudván kiütését csak állhatatos elhatározásával fordíthatta el. — A' Hatalmasságok többé minket nem tudnak nem is akarnak megtámadni, valamint mi sem őket, de azért vígyáznunk kell, — esmernünk kell Seregeink' és Nemzeti-gárdánk állapotját, mellyről merem azt állítani, hogy nem

olyan, a' millyennek kellene lenni, — itt a' beszéllő egy néhány kérdéseket tett a' hadi Ministerhez, — 's azon kívánsággal végzi beszédét, hogy az Ország bátorságba való helyheztetése végett minden készülétek megtétessenek, annyival inkább mivel esztendőtol fogva minden Szövetségeseinktől elhagyattatván, egyedül magunk vagyunk. — (Folytatása következik.)

L e n g y e l O r s z á g .

Varsóból Sept. 18-kán. (Burkus Status Ujság). A' Varsó lakosi, annak megvétele óta elfolyt 10 napok alatt tapasztalhatják, hogy az Orosz seregek sem nem boszszuállók, sem kívánságaikban a' példás fenyíték korlátjait által nem hágják. Ez alatt az idő alatt a' Fővezér, a' közelebbi ütközetben elfáradt seregének pihenést engedvén, a' lengyel seregnek még Módlinban lévő maradványával alkudozik, azt a' maga megadására kérvén, melly által t. i. a' további vérontásoktól mind a' két fél megkíméltetnék. De ezen emberszerető tzelnek még eddig kívánt következése nintsen. A' Nemzeti Igazgatószerék 's ennek eszköze Gen. R y b i n s k i az alatt a' feltétel alatt ígérték Módlinból és annak környékéről leendő eltávozásokat, ha nélkül a' helyett az Orzágnak déli részéből, a' Lublini Vajdaság, Sandomir, Krakó, és a' Kalisi Vajdaságnak egy rész általengedődik. Minthogy ilyen forma feltételeket tsak a' győzedelmes és nem a' meggyőzöttetett Fél tehet, látni való, hogy azt, a' Fővezér el nem fogadhatta. Az Orosz Fővezér seregeit a' Visztula két partjain már közel Módlinig léptette 's most Jablonná-nál a' Visztulán egy híd tsinálásában foglalatoskodik. Modlinról ezt tudjuk: hogy túl a' Visztulán, a' hídfőt mintegy 2000 főből

álló sereg örzi; — hogy ezen hídfő és a' város közt való egybenkötetés jó állapotban van, — hogy Módlinban igen kevés az őrző katonaság száma, mivel a' szökés által nagyon őszve olvadt seregnek is, eleség szerzés végett nagy része ki van küldve, úgymint a' minék (teleségnek) Módlinban és környékén szükiben kezdenek lenni, a' honnan ott, azon dolgokra nézve különösen nagy a' drágaság. Plockban több fekszik 1200 betegnél. A' Zakrotzynban lévő Klubisták és Ujság Szerkeztelők mindent elkövetnek, hogy a' még fennálló lengyel seregben, melly a' fő város elvesztése által nagyon megtsüggedt hátorságot öntsenek. A' Varsó megvétele után származott lengyel „Nemzeti Ujság“ mellynek Mottója ez: „Még Lengyel Ország nem vezett el“ Varsónak az Orosz fegyver győzedelmére lett feladattatását Hazaárulásnak tulajdonítja. Az éppen most említett Ujság egészen Krukovieckit; e' pedig, egy a' maga mentségére nyomtattatott és közre botsátott írásban a' Nemzeti-Igazgatószerék és Követek Kamarája szava megrentását és leselkedését vádolja. Ugyan azon „Nemzeti Ujság“ a' Nemzeti-Kormányszeréket, Követ Niemojovski Bonaventura Urnak a' Senatus Elölülőjévé; Titoknok és Főhadi biztos Obester Zielinski Urnak pedig Vice-Elölülővé lett ki neveztetéséről tudósítja. Ott van továbbá a' Senatus Sept. 7-kén tartott Ülése Protocullumának Kivonátja; mellyben Ország Gyűlés Marschallja Ostrovski, Gen. Krukowieckinek, hivataláról való lemondását közli, úgyszintén, Professor Lelewel Joachimnak, közönséges felvilágosodás Ministerévé; követ Moravski Theodor külső dolgok Ministerévé; és követ Biernacki Alois kintstartó-Ministerré neveztettek.

A' Senatus és a' Követek-Kamarája, e' Proclamatiójában, mellyet a' Sereghez botsátott ezt mondja: „A' Fő város „Capitulatiójának, mellyben a' Senatus „meg nem egyezik, egyáltalában sem „mi össze-függése nints egy eddig független Nép' lételevel. Ha szinte a' fővárost „elvesztettük is, azért még a' haza ügyét „nem vesztettük el. Azon Rendszertől „(Systema), mellyen elindultunk, sem „miképpen nem állottunk el. Varsó „nem volt Lengyel Ország“!

A' Lengyel határszélekről Sept. 25-kén (Burkus Status-Ujság): Azon lengyel tsapat, melly eddig Zakroczy-nél volt, Vezérét Gen. Rybinskit felakasztván, 's több más gyalázatos dolgokat követvén el, hirtelen felkerekedett, a' f. h. 22-kére virradóra Plockon felyül a' Visztulán által szállott, 's tegnap előtt Kutnóba ment. De egy Orosz Osztály küldetvén elébe, annak látására, mindjárt önként vissza fordult 's ismét a' Visztula jobb partjára vette magát. Gen. Rybinski helyett, a' lengyel sereg fővezérévé Gen. Bóhm választatott. — Varsóból jött tudósítások szerint Sept. 26-kán Főhadivezér Gróf Paskievitst (kinnek a' Tsászár ezen titlust adta: Varsói Hertzeg) Modlinon felyül is alól is egy egy hidat üttetett, mellyeken 26-ban jó hadi erő ment keresztül, bizonyosan az ott lévő Lengyel sereg meghódoltatása végett. A' hadi Ministerium Tisztjei a' f. h. 14-kén esküdtek ismét meg ő Felségének a' Tsászárnak és Királynak hűségére. — A' lengyel Országgyűlésnek tagjai az Igazgatószék Elölülőjével Niemojowski Vintze Urral, most Zakroczyban vagynak. Már ugyan, a' mint mondják az Országgyűlése elosztott. Módlinba az eleség irtóztató drága, — tsak egy ebédre való kenyérért 15 lengyel forintot kell fizetni, — egy font

vajért éppen annyit. A' lengyel seregtől való elbotsátatásokat ki kérő, és magokat Varsóban az Orosznak megadó Tisztek száma naponként nevededik. — A' Grochowi útközetnél a' többek közt elfogattatott egy Kiverski nevű lengyel Obester és egy Kapitány Bortkiewicz. Törvényes vallatás után kijött, hogy ezek a' 29-dik Novemberi Revolucionnak fejei, 's annak éjtszakáján véghez vitt rendetlenségeknek első rangú Vezérei voltak. A' Hadi-Tanátsnak adódván által, az őket Pétervárába küldötte, hogy a' Tsászár mondja ki reájok az ítéletet. Kik ennek Julius 13-kán, éppen a' Tsászárné neve napján elébe vitetvén, tőle Kegyelmet, hazájokba való visszatérésre engedelmet, még azon felyül útiköltségre az első 150, a' második pedig 100 aranyat nyertek. — Gen. Gróf Wittnek a' Varsó Kormányozójának napjában kijövő Hirdetési és minden rendelési, vagy a' félelemben lévő népnek vigasztalására és biztatására, vagy némelly elterjedt hamis hírek megtzáfolására és ennélfogva a' rend vissza-állítására tzeleznak. Ezen rendeléseknek valósággal volt is hasznok. Mert már most a' Város igazán tsendes, félelem benne többé nem uralkodik, a' kereskedés elébbe ni virágzó állapotjára vissza állott. A' Visztula jobb részéről is vitetvén belegabona és más természetmények, az eleségnek 's minden egyéb dolgoknak ára alább alább száll. — A' Pó'seni Ujság szerint, sok lengyel Ulanus Tisztek mentek által a' Burkus földre, hol jó szívvel be fogadtattak.

Krakkói tudósítások szerint, a' Tsászári Orosz Seregnek egy része, a' Gen. Rüdiger tsapatjából, a' Szabad-Status határára, sőt magába a' Városba is bement, minekutánna t. i. az ezen tsapatnak Gen. Krassovski Comman-dója alatt lévő előöreitől, egész a' sza-

bad Státus határszéléig kergetett Lengyel sereg fegyveresen oda által szaladt és így ezen Status Neutralitását megsértette. A' Galitziai határszélekről halljuk: hogy a' Gen. Rozycki tsapatja a' tsászári Orosz seregtől széllyelverettetvén, midőn már a' szabadulásra egyéb módot nem látott, különböző helyeken Niepolovice, Dwory, Oswieczyn, Podgorcénél a' Tsászári Ausztriai birtokokra vonult és ott a' fegyvert letette. Azon egynéhány száz Közemberekkel lévő Fő és alsóbb rangú Tisztek között, kik Oswieczynnél mentek által, voltak Gen. Rozynski és Kaminski is. 6 ágyút vitt ez a' sereg magával.

Sept. 29-kén Galitziából ez a' tudósítás érkezett; hogy azok a' fegyverek, melyeket a' Romarino serege letett, 40 ágyúkkal együtt, az Oroszoknak minden halasztás nélkül által adódtak. 5 lengyel Generalisok Contumatiát a' Sienavai Kastélyban tartanak. Egyéberánt a' tsapat, mellyben még több van 9000 embernél, 4 szakaszokban a' mezőkön táboroz.

O r o s z O r s z á g.

Ő Felsége a' Tsászár egy Sept. 10-kén költ Ukasban rendeli: hogy az ő kedves Fija, a' minden Oroszok Thronusának Örököse, Ő Tsászári Magassága Nikolajevits Sándor Nagy Hertzegmától fogva, mindég Korona Örökös Cesarevits és Nagy Hertzegnek neveztesék.

Miolta a' Cholera Pétervárában kiütött 16-dik Septemberig megbetegedtek 8967ten, ezek közül meghóltak 4598-an, még Orvoslás alatt vagynak 14-en. — A' Tsászár parantsolatjából az Orosz kintstár költségén Pétervárából a' Finnlandi Nagyherczegségben 20 olyan Orvosok

küldődtek, kik a' Cholera gyógyításához már értenek.

B é t s.

Béts Sept. 50-dikán: Cholera nyavalyában:

Sept. 29-dikén déltől 30-dikán délig megbetegedtek 45-ten, meggyógyultak 14-ten, meghaltak 33-an.

Sept. 30-ka delétől Oct. 1-ső n. délig megbetegedtek 65-ten, meggyógyultak 32-ten, meghaltak 37-ten.

Oct. 1-ső nap. déltől 2-dikán délig megbetegedtek 33-an; meggy. 43-an, meghaltak 28-an.

Oct. 2-ka delétől 3-ka deléig megbetegedtek 56-ten, meggy. 40-en, meghaltak 28-an.

E' szerént öszvesen Sept. 14-ke óta eddig a' belső városban, 904-en, a' külső városokban 630-an betegedtek meg. Amabban meggyógyultak 310-en, ezekben 149-en, meghaltak amabban 363-an, ezekben 274-en, orvoslás alatt vagynak még öszveséggel 458-an.

A' pénz folyamat October' 3-kán;
közép ár:

A' Státus' 5p. Centes Obligátzióji	79 5/4
Az 1820-béli sorsosok,	— —
Az 1821-béli hasonlók,	120 3/8
Bétsvárosa 2 1/2 p. Centes Bankó Obligátzióji, 40 1/4 for. keltek, mind Conv.	
A' Bank-Aktziák keltek 966 2/5 for. ton Conv. Pénzben.	

Felsőségi meghatározás szerént minden féle zsemlyék és kenyerek nagyobakra süttetnek a' folyó Octoberben, mint a' múlt hónapban, a' kiszabott áron. A' marhahúsnak fontja 9 kr. pengő pénzben, vagy 22 1/2 kron vált. meghagyott.

Ó Ts. K. Felsége parantsolatjából a' Kontumátzia; melly Magyar Ország és Ausztria között állítottatott fel, mind a' személyekre mind a' portékákra nézve a' fennálló Kordonoknál öt napra van leszállítva. Költ Bétsben Oct. 3-dikán 1831. Hirdetteti az A. Ausztriai Kormányzék.

Béts Ts. K. Fővárosa Magistrátusa kihirdettette; hogy Kormányzékai rendelés szerént, a' Bétsi Mindszentnapi Országos Vásár, ezen f. esztendőben is, szintűgy mint eddig, tartatni fog, melly Nov. 2-dikán kezdődik, és Nov. 26-dikán végződik.

M a g y a r O r s z á g.

A' legfőbb Helyről kiadatott Jelenítés szerént, legutóbbi híradás ólta a' cholera nyavalya Hazánkknak 83 Törvényhatóságában kegyellenkedett; Öszvesen 2518 Helyben, megbetegültek e' mai napig: 265,000-en; meggyógyultak: 102,657-ten; meghaltak: 122,244-en; orvoslás alatt vagynak: 40,099-en. Költ Budán a' Királyi Helytartói Tanács ülésből Sept. 27-kén 1831.

Tek. Posony Vármegye, közelébb két jeles és közhasznú hazafit vesztett el halál által. Az egyik Kis-Jókai Takács Gáspár Ur, a' Ns Vgyének volt első V. Ispánya, kit f. h. 19-dikén estve 7 óra után, sétálásából vissza térve, hirtelen elragadott a' guta ütés. Másik Galanthal Fekete János Ur Magyar Királyi Asztalnok, a' Nagy Szombati kerületi Táblának 's több Ns Vármegyéknek Tábla Bírája, a' kit a' most kegyetlenkedő Cholera betegség ragadott el f. h. 1-sőjén, Kossúton.

Nagy Várad Sept. 4-kén.

A' háladatosság szent jussait sérténk meg, ha azon nagy lelkű Jöltévek között, kik hazánkban a' pusztító Cholérának meggátolásában, és egyfelől a' szükséggel küszködő; más felől az uralkodó veszélyről való balvélekedések miatt tsak nem kétségbe esett népnek inségből lejendő megszabadításában, bámúlást, tiszteletet és követést érdemlő igyekezettel munkálkodtak és maig is munkálkodnak, Nagy Várad Megyés Püspök Méltóságos és Fő Tiszt. Laicsák Ferentz Úrnak a' jelenvaló veszedelem idején véghez vitt hozzáméltó nagy tetteit elhalgatnánk. Alig érkezett legelső postája a' Cholérának hazánkba lett beütéséről, a' mikor a' Fő Lelki Pásztor, gondviselése alá bízott nyájának először is lelki szükségéről gondoskodott. E' végre minden kormánya alatt lévő Lelki Atyákhoz intézett hátorító, tanács adó ékes és szívreható Fő Pásztori levelében azokat híveik vídámítására, 's a' balvélekedéseknek közülök való kiürtására serkentette, több példányokban, a' veszély idejéhez alkalmaztatott buzgó könyörgéseket is küldvén, hozzájok, hogy azokat osztogatnák ki. Ezen Fő Pásztori munkásság közben testi fogyatkozásairól sem felejtkezik el híveinek a' tisztelt Méltóságos Úr. Ugyan is értésére esvén, hogy a' cholera préddája leginkább a' köznép, siető terjedésének pedig fő oka az élelembeli fogyatkozás; Uradalmaiban lévő Tisztjeinek a' szegényebb jobbgyok illendően való táplálását szoros kötelességekké tette. E' mellett nagyon kevés lévén a' rendes Orvosok száma, nemtsak tulajdon jószágaiban, hanem egész Egyházi Meggyéjében, a' hely népességéhez képest tulajdon költségén több vagy kevesebb betegápolgatókat fogadott, azokat a'

Tiszte-

Tisztelendő Morvay Urtól talált mód szerént (mellyet Magyar és Oláh nyelven könyomtattatott) a' betegekkel való bánásra, és gyógyításra megtanítván, kezekbe jó előre elegendő orvosló szereket adatott, hogy ha a' veszedelem eljő, a' kívánt segedelem vivésére készen legyenek. Lakó városának pedig, midőn az különös Kórház szerzésében és elintézésében munkálkodnék, segítségül 3000 V.For. egyszersmind 20 betegekre minden szükséges eszközöket ajánlott; tulajdon szölleje alatt lévő épületjét Kórháznak, egyik Seminariumát pedig a' gyógyulók számára engedvén, által. Ezen Fő Pásztornak személy válogatást nem esmerő Atyai jótéteményét mindenkor háládatos szívvel emlegetik mind a' Nagy Váradi különböző vallásbeli Felekezetek, kik között a' szegényeknek Lelki Pásztoraik által 1000, mind a' Debreczeniek, a' hol ismét a' szegények között minden Vallásbeli különbség nélkül a' T. N. Tanács által 3000 V. For. osztatott ki. Valójában méltó dolog, hogy egy ilyen Fő Pásztornak, a' ki nem magáért 's nem tsak az ő Juhaiért, hanem a' szenvedő emberi nemért él, ki száma nélkül való nyomorultak, Özvegyek élelmén kívül, esztendőnként több mint 600 Árvák neveltetéséről, tápláltatásáról és ruházatjáról gondoskodik, minden háládatos szív, sok esztendőkre kiterjedő boldog életet óhajtson!

K. J. Th.

Szent Keresztben Sept. 10-kén.

A' milyen édes örömmel telik el egy nemes lelkű ember akkor, midőn szenvedő felebaráti eránt; a' könyörületesség, jótétel és szeretet tetteit gyakorolja, éppen olyan jól esik a' háládatos szívnek, ha az elvett jótéteményekért, midőn egyébként nem lehet, legalább szóval háládatos indulatját ki-

nyilatkoztatja. Ilyen érzéstől indítatva kívánják a' Szent Kereszti Uradalom jobbjai azon buzgó háládatosságokat közönségesen kijelenteni, mellyel Besztertze Bányai Megyés Püspök Méltóságos és Fő Tiszt. Belánszki Jó'sef Ur eránt viseltetnek, a' ki ennekelőtte is, különösen pedig a' jelen való szomorú környülállások között Fő Pásztori gondviselésére bízott híveihez vonzódo Atyai szívét, jobbjai eránt viseltető földes Uri gondos kegyességével egyesítette. Háláado érzéssel említik még az Uradalombeli nagy Tiszteletű Plebanus Urakat is, úgymint Szent Kereszti Scherer János; Nagy Levisai Kern Péter; Lutillai Pvoztik Jó'sef, Uj Lehottai Hanini Ignátz, Janó-Lehottai Raysz János, Jásztzati Havas Tamás, Trubini Bendik János, Garanszöllösi Prunyi János és Németi Tersztyánszky Antal Urakat, a' kik híveitek az epe veszély dühösködése ideje alatt, fáradhatatlan és önn életeteket nem kémellő gondossággal ápolgatták.

Cseréhat Abauj Vármegyében soha elegendő képpen, sem meg nem dítserhető, sem meg nem köszönhető. Péchújfalussi Péchy János Úrnak, Járásunk tisztelve szeretett Fő Bírájának, a' szegénység valódi ápoló Attyának, és a' szenvedő emberiség, hív, és segéd kezét nyújtó barátjának, azon lelkes törekedése, és nemes maga elszánása, mellyet a' rémítő epekorság megyénkbe való bé harapozásával, egy részről a' végső szükséggel küszködő szegénység eránt, más részről az előttünk álló, hirtelen, 's borzasztó halál rettegései miatt, kétségbe esssel küszködő, minden sorsú, rendű, hivatalú, 's állapotú, Fő Bírói Felvigyázása alatt lévő lakosok eránt, buzgólkodva megbizonyított.

Alsó-Gagy volt első gyászos hely, a' hol Járásában, Sz. Jakab havának 5-dikén ezen emberiséget gyilkoló mirigy, dühös fulánkjaival, hirtelen halállal elejtett több martalékjait mutogatni kezdé.

— Árnár szeretett Fő Bíránk, Felsőbb rendelkezések szerint, az Országos iróvanyoknak arányos rendbe szedése végett Hazánk Anya városába már el is indult; de útjában értésére esvén, szíven fekvő Járásának borongós helyezettése, a' szánakodás, és szívének belső felindulása vissza sietésre ösztönözte, és bátor úgy festetett le előttünk a' Cholera mint ragadó métely; első volt ki Megyénk fő Orvosával, fájdalom néhai Keresztessy Jó'sef Urral, a' mirigyos hely színén jelent meg, az alattvalók hathatós védlésére, hol nem tsak Fő Bírói hivatalját, és kötelességét tzelarányos rendelkezéseknek megtételével tellesztette, de tulajdon erszényéből lisztet, sót, etzetet, kánfort, pálinkát, és több meg kívántató élet szereit, szükségükhöz képest, Magyar Tisztviselői alkotásának megfelelővén, bőven osztogatott.

Tovább terjed még követésre méltó atyáskodó gondoskodása, mert minekutánna a' fent említett Fő orvosunk, úgy nem külömben Járásbéli seb-Orvos is, N. Sziller Mátyás, e' dühösködő veszedelemnek áldozatai lettek, egy a' Felsőbb helyekről, megyénkbe küldetett új orvosnak, nem tsak meg szerzéséről, de, lakásául ön házát ajánlván nekie, tisztességes tartásáról is gondoskodott; bé rendelte Járása anya helyére, a' Járásbéli, Jászai, Metzenzöffi Seb-orvosokat, kik megyénk Fő Orvosával, jelenlétében a' mirigynek természetéről értekeznének; jelen volt, két rendbéli hirtelen halállal Choleraóban kimúlt test felbontásán, és a' mi szíveinkben örök emléket emel az: hogy négy Lengyel-Zsidót, kik e' betegségben való jártassá-

gokról Kórmányszékeiktől bizonyosság beveleiket, Nemes Megyénk Biztosságá előtt, bé mutatták, tulajdon költségére naponként két pengő frt. fizetéssel, Járásába bé hozott, több hordó etzetet; orvosságokat elosztogatott a' tehetetlennek; elhagyatottnak deszkákat vett, és ajándékozott eltakarítására, Város és Falu helyeken, mikor a' mirigy legdühösebben tizedelt minket, öszvegyűjtötte a' lakosokat, és szívre ható beszédjével, népünk közt elhatalmazott, közjót, és bátorságot, fenyegető veszedelmes véleményeket, mint annyi nyughatatlan elmék szüleményeiket, tzel arányosan hasonlíthatatlan példával, a' hol a' szükség megkívánta többször is megjelenvén, elhárította. Méltó, a' Haza, és Nemzet áldására, méltó tiszteletünkre 's szeretetünkre, ezen Abaújnak méltó Fija.

Szegedről, Sept. 20-dikán 1831.

A' Magyar Kurír 19.dik száma alatt felmutatott soraim igen kevés módosítással állandóul vezetének gyógyításomban Augustus végéig, miglen betegeim között a' kiket igazi cholerasoknak nevezhettem volna (cholera vera, görts, hányás, laxa együtt) egyszem találkozott. — Egy Hónap alatt 209-re szaporodott azoknak száma, kik betegségeket néhány napi nyavalygás után (stadium prodromorum) vagy görtsön kezdtek, — hányáson laxán végeztek: vagy hányáson laxán kezdtek, 's görtsön végeztek — a' napról napra szelidülő Cholera cholericá vegyes jeleneivel. — Váltak nyilvánosság változó hideg-lélősök (febris intermittens emetica) — Váltak kiknek minden napos, másodnapos, harmadnapos, negyednapos, vagy rendetlen álortzás (febris larvata regularis, irregularis) hidegjekben, a' hideg

jelenetei helyett, kézláb elkékülése, szív szorulás, félben hagyó görtsös pulsus; hasban, melljben, kézben, lábban nyakban kegyetlen görtsök álltak elő mind addig, míg attól a' mi őket jobb oldalokban háborgatá — (a' duzzadozó epe hólyag — a' feszülő máj) a' hánytatóra néha öt- hat- tíz órák múlva következett epés hányás által megszabadítottak. — Ez volt azon eset, melyet ha húzomos öldöző agón nem követett, noha a' betegnek kínjai letsillapítottak; de paroxysmusok előkerülvén, a' remítő görtsök — hasztalan erőltetések lefojták az erőt, 's a' beteget hova tovább hideg ágyára teríték. A' kik éretlen gyümölts, (bár ha érett volt is, a' sem sokat ért az idén) mértékletlenség, megfázás (mint leggyakoribbak a' ködös hideg éjjeleken, reggeleken, 's a' hévre derült napokban) harag, szomorúság, aggodás által estek alá a' bennünket görtsre, hányásra, laxára disponáló regnans epidemica cholericus constitutio sujjának, azoknak egy fő orvosságot tett annak tudatása, hogy olly Fattyú cholera-ban (cholera spuria) szenvednek, melyet akar mikor is lehet szenvedni halálos következés nélkül. Azok kik szédelgésen, tagelesésen, kéz, láb zsibbadáson, huzódáson, szív dobogáson, nehéz lélegzésen, étlenségen, álmatlanságon, szomjúságon, bádjasztó veréjtekzésen, gyomor és has fázáson, reszketésen, pöffedtségen, korgáson, tsipkedésen, félésen kívül egyebet nem panasztoltak, azok nállam Candidatus Cholericusoknak vagy is inkább: Cholerae Candidatusoknak neveztettek, a' mint dispositiojok kissébb vagy nagyobb volt; 's Kánforos Hoffman tseppel, mentha, melissa, Chamomilla öntettel, fokhagymás etzetes dör'sölésekkel, meleg öltözettel (kivált a' hasra néz-

ve) érdekeltetvén, magokhoz jöttek néhány napokig, míg vagy savanyú káposzta lével, vagy ugorka, tzékla lével, korpa tziberével jól lakván, (mellyre minthogy öhajtották, első belépésem-től ólta nem lehetett fel nem szabadítanom) vagy magoktól kihányták, laxálták magokat; vagy hozzám gyomor tisztítóért folyamodtak vissza. — Így volt ez több helyeken, így azon, közel 5000 ember között Szegeden, Dorosmán, és a' Bánátban, kiket Nagy Tiszteletű Szegedi Kegyes Atya Gruber Calazancius Jó'sef Prófessor Úr velem egyetértőleg gyógyító szereivel, a' Spir. V. Camphoratus Saturatussal, mentha, melissa, chamomilla öntettel, dör'söltetéssel, izzasztással a' halál féltelmétől; majd utóbb a' gyomor tisztítóért könyörgő népének az általam javallott solvens taraxacum, gramen, és keserű sóval a' betegségtől magától mentett meg! Így volt ez azon számát sem tudni hány ember között Csanádban, kik a' cholera fajairól tett különböztetésemet megértvén, magokat mentő és gyógyító szereimmel bátorságba tevék, — hogy ne futna többé a' feleség leszédült férjétől, ne a' gyermek hányó, laxáló Szüléitől, 's lenne a' háznál, a' ki tüzet gerjesztvén, herbatét főzne, téglát, homokot vagy széksót melegítene! — Szegeden Músa Sára (bátor öreg asszony) egy korty Kámforos pálinkát adván betegjének, fokhagymás paprikás pálinkás etzettel keményen megdörsölte, betakarta, 's tudtomra számtalanokat lábra állított, kik között most több hideglelősök vagynak. — A' veszély szüntével feljártam szomszéd helyeinket, melyeknek cholera-jokat Cepe haja, vagy epe miatt való baj) kivált a' folytában 6—700 beteget bátran provideáló Lelki atyák, soraimban színről színre feltalálták — állítván, hogy az Indiai cholera alföl-

dünkön erejéből nagyot vesztett. — Epe mirígyet (cholera epe; mirígy, szökés, daganat, kelévény, glandula, apostema, bubo, Pest-Beulen) sem Szegeden, sem Makón, sem Horgoson, sem M. Kanizsán, sem Mártonson nem láttam. —

A' Hánytatónak ereje mit tegyen Doctor kézben némelly ragadvány nervósának — typhusnak kivált kezdetén; mit az epe bajában — vagy epe miatt való bajban. — éppen úgy nem most tanulám, mint azt, hogy az, a' hánytatóson kívül izzaszt és görtsöket tsilapít, (pedig ezekre volt szükség a' cholérában) dugult epe hólyagot nyit, epét préselvén az első útakra; mellyre ha nints szükség, a' természet mesterséges hideglelést állít elő, egyik betegséget a' másikkal gyógyítván. — Én legalább ez úttal, ha a' görts özsze húzta, betegem hideglelést kapott, bizonyos valék életéről. — Ha a' velem együtt fáradozó 62 esztendős serény Csernicsek Antal Seb-Orvos Urral Augustus Véégig egyre betegedett (mint gyanítám is) népünk, 's nevezetesen 109 betegünk között (váltak ezeken kívül számosan kik éjjel álván ki Cholera'juk könnyű symptomáit, más nap egy kis gyomor erőssítőért küldtek, 's dolgokra mentek) tsak 4-et szalasztánk el; oka a' felsőbb helyekről származott böltés rendeléseknek, a' Földes Urasági Kegyes és okos rendszabásnak, az Orvosi serény és bátor elszánásnak 's talpon állásnak, a' nép bátorságának, istenben és orvosban való bizodalmának mennyei áldással lett ietéztetése; és hogy 4-et elszalasztánk, oka az, hogy a' Kertésztség távolsága, a' segedelem elkésése miatt 3, orvosi

segédünk előtt hala el; 1-et pedig szinte az egészség széléről ránta viszsza a' halál, tiltott gyümöltés étele miatt. — Itt így vólt: másutt máskép lehettek mind ezek. Dr. Cseresnyés.

Pesti Vásárról híradás.

Sz. Kir. Pest Városa Tanácsa által ezennel közhírül tétetik: hogy e' folyó esztendőben November hónapnak 7-kén ezen Városban a' Leopoldi Vásár kezdetét venni fogja, és ugyan ezen a' napon (de tsak ezen Vásár alkalmntosságával) a' Vásári sátorokban, és más álló helyeken portékák árulása, vagy is inkább sátoroknak szabad felnyitása megengedtetik. Végeztetett az 1831-dik eszt. Sept. 14-ikén Pesten tartott Tanácsülésben.

Pesti Könyváros Wigand Ottónál megjelent:

Közhasznú Esmeretek Tára, a' Conversations-Lexicon szerint Magyarásra alkalmaztatva. Második kötet, Baco—Canossa nagy 8-adrét, Előfizetési ára kötetenként 2 pen. for.

Ezen Tárnak harmadik kötete is sajtó alatt vagyon már. A' munka folyton foly, 's a' kiadó minden figyelmét és iparkodását arra fordítja, hogy az egész minél előbb megjelenjen. Ennél fogva szándéka rendületlen tisztaságában; min a' TT. Publicum többé nem kételkedhetik, bizodalommal várja 's ohajtja, hogy őt a' nemzet ezen költséges fáradságos vállalatban számos és szíves elfogadással segítse.

Pest. Sept. 16-kán 1831.

Wigand Otto.

Szerkesztető és Kiadó Márton J ó's e f, Professor. (Landstrasse Nro 315.)

Nyomatató: Nemes Haykul Antal. (Obere Bäcker-Strasse Nro 755.)